

bir dönemin ünlü dolandırıcısı eyüplü halit

RIFAT N. BALI

“Eyüplü Halit, akla hayale gelmez işler yapmıştır. Kuleyi, Eminönü’ndeki saat kulesini satan Sülün değil, Eyüplü Halit’tir. Bu adam Osmanlı’dan devrolmuş bir dolandırıcı. Osmanlı’da da sabıkası var. Girit kökenlidir. Çok güzel Rumca konuşur. Türkçe okuma yazması yok ama Fransızcası fevkalade. Mesela bakın ne yapıyor: İstanbul’un işgal altındaki son günleri... Türk ordusunun şehre girmesine üç-dört gün kalmış. Eyüplü Halit, arkadaşı Arap Abdullah’la birlikte Feridiye semtinde bir ev kiralayıp kendine bir ‘karakol’ açıyor (...)”

07/02/1930, Milliyet gazetesi

Günümüzde “dolandırıcılar kralı” denildiğinde akla ilk gelen isim, Sülün Osman lakaplı Osman Ziya Sülün’dür (1923-1984 ?).¹ Türk popüler kültürüne mal olan Sülün Osman benzeri diğer dolandırıcılar ise seksenli yılların öncesinde ünlü olan Rocky lakaplı Güney Zobu ile doksanlı yıllarda ünlü olan Selçuk Parsadan’dır. Ancak ünlü dolandırıcılar sadece bu üç isimden ibaret değil. Türkiye’nin sosyal tarihinde isimleri efsaneleşmiş, ancak günümüzde unutulmuş başka dolandırıcılar da mevcuttu. Osmanlı Ban-

kası Arşiv ve Araştırma Merkezi’nin 2000 yılında hazırladığı Bankalar Caddesi Sergisi’nde tanıklık yapan kişiler arasında emekli emniyet müdürlerinden Yaşar Danacıoğlu’nun yer alması² ve akabinde düzenlenen sohbet toplantısında anılarını daha geniş şekilde aktarması üzerine, tarihe gömülmüş olan bu ünlü dolandırıcıların bazılarının isimleri birden ortaya çıkacaktı. Bunlardan biri de Eyüplü Halit idi.

EYÜPLÜ HALİT VE MACERALARI

Yakın bir tarihte yayına hazırladığım bir hatıratıda Eyüplü Halit’in adının geniş bir şekilde yer alması bu isimle ilgilenmeme sebep olacaktı. Eyüplü Halit yetmişli yıllara kadar İstanbul İstiklal Caddesi’nde faaliyette bulunan ünlü erkek hazır giyim mağazası Mayer’in sahibi Georg Mayer’in 1978 yılında *Türkischer Basar* başlığıyla yayınladığı ve bu yıl *Türk Çarşısı Şark’ta Ticaretin Püf Noktaları* (Kitabevi, İstanbul) başlığıyla çevirisi yayınlanan hatıratında yer alan kahramanlardan biri. Bu hatıratıda Halit, 68 genç kadını evlenme vaadiyle dolandırmış bir kahraman olarak resmedilmekte, ancak hayatı hakkında daha fazla bilgi yer almamakta.

Eyüplü Halit’in kim olduğunu anlamak için Yaşar Danacıoğlu’nun hatıraları oldukça değerli. Yaşar Danacıoğlu’na göre, “dönemin en ünlü dolandırıcısı olarak nam salan Sülün Osman ismi kadar büyük olmayıp, basit bir çimento dolandırıcısı” idi. Danacıoğlu’na göre ya o tarihlerde Beyoğlu muhabiri olan gazeteci Halit Çapın Eyüplü Halit’in marifetlerini Sülün Osman’a yüklemişti veya Sülün Osman, Eyüplü Halit’in marifetlerini kendi marifetiymiş gibi anlatarak Halit Çapın’ı dolandırmıştı.

YAŞAR DANACIOĞLU’NUN AĞZINDAN EYÜPLÜ HALİT

“Eyüplü Halit, akla hayale gelmez işler yapmıştır. Kuleyi, Eminönü’ndeki saat kulesini satan Sülün değil, Eyüplü Halit’tir. Bu adam Osmanlı’dan devrolmuş bir dolandırıcı. Osmanlı’da da sabıkası var. Girit kökenlidir. Çok güzel Rumca konuşur. Türkçe okuma yazması yok ama Fransızcası fevkalade. Mesela bakın ne yapıyor: İstanbul’un işgal altındaki son günleri... Türk ordusunun şehre girmesine üç-dört gün kalmış. Eyüplü Halit, arkadaşı Arap Abdullah’la birlikte Feridiye semtinde bir ev kiralayıp kendine bir ‘karakol’ açıyor. Kentte

o zaman tam bir otorite boşluğu olduğu için kimse de bunu garipsemiyor. Kendisi 'komiser', Abdullah da 'bekçi' rolünü oynuyor. Eyüplü Halit, Arap Abdullah'ı bölgede oturan paralı Rumlara gönderip 'karakola' çağırıyor ve kızgın komiser rolünde onları sıkıştırıyor: 'Masum insanları ihbar edersen ha? Göstericem gününü!'

Arka odayı da nezarethane dekorunda düzenlemişler. Adamları 'nezarete' attırıp 'bekçi' Arap 'Abdullah'ı yanlarına gönderiyor. Diyor ki orada Abdullah: Aslında komiser görüldüğü kadar hiddetli değildir, hani şöyle birkaç kuruş sıkıştırırsan...' İki üç gün içinde zengin Rumları bu numarayla soyuyorlar. Türk Ordusu şehre girmeden bir gün önce de bu 'karakol' kendiliğinden kapanıyor. Eyüplü Halit cezaevinden çıkmasına bir gün kala, kaldığı koğuşa yeni bir mahkûm giriyor. Eyüplü Halit yeni mahkûmu merdivenlerin altındaki odunluğa götürüp, 'Bak kardeşim. Bu koğuşun sobası bana ait ama ben yarın çıkıyorum. Sobanın yanmasından ben sorumluyum ve her gün diğer mahkûmlardan 5'er kuruş alarak yolumu bulurum. Seni sevdim, 15 lira verirsen bu sobayı sana satarım' diyor. Yeni mahkûm Eyüplü Halit'e 15 lira veriyor. Eyüplü Halit ertesi gün cezaevinden ayrılıyor. Yeni mahkûm ise işe koyulup sobayı yakıyor. Diğer mahkûmlar ise şaşkın şaşkın 'Ne iyi adam, kendi kendine sobayı yakıyor' diyor.³

"Eyüp'lü Halit, Mussolini'yi dolandırıyor. İtalya'nın en büyük, o devrin Avrupa'nın ikinci büyük lideri. Ben diyor size olan sempatim, size olan sevgim, sizin düşüncelerinizi beğenmemden ötürü Sultanahmet Cezaevinde'yim diyor. Çoluk çocuğum aç diyor evde. Bana yardım edin diyor. Bu da bunu İtalyanca yazıyor çünkü koğuştaki, beraber yattığı koğuştaki bir İtalyan kasa hırsızı var. Eyüplü Halit'de okuma yazma yok ama biraz Fransızca biliyor. Tabii Giritle Rumca biliyor. Bu İtalyan'ı görünce Türkiye'nin ortamı da müsait. 'Binito Mussolini, duçe, Roma-İtalya' böyle bir mektup atıyorlar. On beş gün sonra İstanbul başkonsolosu İtalyanların, başsavcı, vali muavini

Sultanahmet Cezaevi'ne gidiyorlar. Duçe'nin, Mussolini'nin parasını getiriyorlar. Cezaevi müdürü diyor ki, 'Bu diyor beynelmilel sabıkalı, dolandırıcı Halit diyor, Eyüplü Halit. Bu ne anlar faşizmden...' Çağırıyorlar, gel buraya. Anlatıyor, 'Ben parasızdım, İtalyan kasa hırsızını görünce aklıma bu geldi,' diyor.⁴

EYÜPLÜ HALİT VE "KADIN AVCILIĞI"

Georg Mayer'in hatıratında "68 genç kadını evlenme vaadiyle kandırıp paralarını dolandırdığı" şeklinde söz ettiği Eyüplü Halit'in basına yansıyan maceralarından biri şöyle:⁵

"Dün Ağır Ceza Mahkemesi'nde meşhur kadın dolandırıcısı Eyipli Halid'in muhakemesine başlandı. Halit her zaman olduğu gibi çok şık giyinmiş ve tıraş olmuştu. Ancak davacılarla şahitlere yapılan tebligatta sehven 9 Şubat denildiğinden dava zarureten ayın 9 una talik olundu. Halit iki kadından zorla para almaktan mazundur.

Halit mahkemeden evvel bir muharririmize şunları anlatmıştır:
- Allahtan oldu da ağır cezaya geldim. Burada her şeyi anlatırım. Herhalde beraet kararı alacağım. Yalnız iki aylık mahbusiyet yanıma kâr kalacak. Bir iftira yoluna yatıyorum.

Asıl dava geçenlerde Sabri Beyin reisliği zamanında olmuştu. Tam 50 tane ecnebi kadın davacım vardı. Hepsini bir dilden anlatıyor. İnsan öyle davalarından zevk alıyor ve uğraşıyor. Ben bu sefer işe ehemmiyet vermedim. Ne ise kaderde dost iftirasile yatmak ta varmış. Kadın sulh hakiminde hem beni tanımadığını söylüyor ve hem de boynundaki madalyondan resmimi çıkarıp iade ediyordu.

İstanbul'un bu kadın avcısı rahatının nasıl olduğu sualine yavaş sesle şu cevabı vermiştir.

- Eh... Eş dost sağ olsun. Kadınlardan her gün bir iki tavuk filân geliyor.. Babamın dediği gibi bizim ölüyü karılar kaldıracak galiba...⁶

Mahkemelerde

Halidin muhakemesi

Meşhur kadın avcısı Ayşe ve Rana Hanımları nasıl dolandırdı

Dün ağırceza mahkemesinde kadın avcısı Eyipli Halidin muhakemesine başlandı. Müşteki mevkiinde Rana ve Ayşe Hanımlar bulunuyorlardı.

Ayşe H. davasını izah etti:
— Beyoğlundan geliyordum Tünel başında bu efendi bana zabıta memuruyum diyerek kâğıthane tuğla harmanlarına kadar götürdü ve iki beş bir aradam ile 16 lira kâğıt paramı aldı.

Rana H. daha şayanı dikkat bir ifade de bulundu:
— Ben evli bir kadımdım. Eylülün 7 inci günü sinemadan avdet etmiş ve camcı İsmail ile birlikte Galatada bir otelde oda tutmuşum: Gece yarısı Halit Efendi taharri memuru olduğun ve karakola götürceğini söyleyerek otomobile bindirdi. İhlamurda yüzüklerimi ve paralarımı aldı.

Davacı olan fakat mahkeme gelmiyen Mlle Satenik te maznun tarafından saati almak suretile dolandırıldığından şikâyet ediyordu. Nusret B Eyipli Halidi isticvap etti:
— 310 tevelliülüyüm. Eyip Sultanada otururum. Bekârm. Babam Hz. Halit baştürbedarı idi.

— Servetin var mı?
— On bin lira kadar.
Halit servetinin tafsilâtını da verdi:
— Bu servet annemden bana anneme de büyük annemden ona da kocasından intikal etmiş.

Dava hakkında isticvaba başlanacağı sırada muavin B. bir talepte bulundu ve dedi ki:
— Maznuna şahitler ve müştekilere tecavüz etmemesi tembih olunsun.

Nusret B. maznuna bu yolda tembihatta bulundu. Eyipli Halit çok lâkayt bir ifade ile snat olunan cürümleri inkâr etti.

İki şahit Halit Efendinin otellerinden Rana Hanımı bulduğu odadan aldığını söylediler.
Kadın avcısı bu ifadeler önünde kızdı ve mukabele etti:
— Bu adamların Rana Hanım sermayesidir.
Nusret Bey tekrar italede bulunmaması için müdahale etti. Eyipli Halit cevap verdi:
— Reis Bey ben meşhur dolandırıcıym diyе hakkımı aramıyacak mıyım?
Dava şahitlerin celbile sabıkasının istilâmı için talik olundu.

Londra oteli cinayeti

Geçenlerde Tepebaşında bir cinayet olmuş ve Büyük Londra oteli sahibi M. Fokas tarafından yeni müstecir Hüseyin B. katil ve M. Condardanyı ceheidilmişti. Mahkeme maznunun 10 sene hapse mahkûm etmiş ve karar Temyizce de tastik edilmişti. Ahiren M. Fokas altı ay mahkûmiyetten sonra üremi hastalığından ölmüştür.

60 paraya bir göz

Dün Ağır ceza mahkemesinde de şayanı dikkat bir dava rüyet olundu. Hâdisi şu şekilde cereyan eder: 5 Haziran 929 günü Galatada hamallık eden Abdullah seyyar sucu Tevfik Ef. den bir bardak su içer ve para talebine karşı da:
— Ne parası bel... diyerek mukabele eder. Tevfik Efendi geçen seneden gene böyle bir su içmek yüzünden kalan 1 kuruş borcu ile beraber 60 parayı ister. Hamal Abdullah buna kızar ve attığı yumruk ile zavallı suçunun gözünü akıtır.
Davacı Tevfik Ef. 500 lira da tazminat istemektedir. Maznun cürmü inkâr etti. Muavin Burhan Beyin talebi mahkemece kabul edilerek maznunun mukafen muhakemesinin devamına karar verilmiş ve dava tahk olunmuştur.

Dün Ağır Ceza Mahkemesi'nde kadın avcısı Eyipli Halidin muhakemesine başlandı. Müşteki mevkiinde Rana ve Ayşe Hanımlar bulunuyorlardı.

Ayşe H. Davasını izah etti:
- Beyoğlundan geliyordum Tünel başında bu efendi bana zabıta memuruyum diyerek Kâğıthane tuğla harmanlarına kadar götürdü ve iki beş bir aradam ile 16 lira kâğıt paramı aldı.

Rana H. daha şayanı dikkat bir ifade de bulundu:

- Ben evli bir kadımdım. Eylülün 7 inci günü sinemadan avdet etmiş ve camcı İsmail ile birlikte Galatada bir otelde oda tutmuşum: Gece yarısı Halit Efendi taharri memuru olduğunu ve

10/02/30, Milliyet gazetesi

Eyüplü Halit'in "muavini" Rahmi Kırbağ hakkında bir haber.

28/05/52, Hizmet gazetesi

Kadın avcısı Rahmi
Maruf bir
kadın avcısı
Rahmi gerdeğe
girerken tutuldu
Meşhur kadın avcısı Eyüplü
Halid'in muavini Rahmi Kır-
(Devamı Sa. 5; Sü. 4)

Halit servetinin tafsilâtını da verdi:
- Bu servet annemden bana, anneme de büyük annemden, ona da koca-sından intikal etmiş...

Dava hakkında isticvaba başlanacağı sırada muavin B. bir talepte bulundu ve dedi ki:

- Maznuna şahitler ve müştekilere tecavüz etmemesi tembih olunsun.

Nusret B. Maznuna bu yolda tembihatta bulundu. Eyüplü Halit çok lâkayt bir ifade ile isnat olunan cürümleri inkâr etti.

İki şahit Halit Efendinin otellerinden Rana Hanımı bulunduğu odadan aldığı söyledi.

Kadın avcısı bu ifadeler önünde kızdı ve mukabele etti:

- Bu adamların Rana Hanım sermayesidir.

dürücünün Eyüplü Halit'ten "rahmetli" şeklinde söz etmesinden, Halit'in ellili yıllardan önce vefat ettiği anlaşılmakta. Rahmi Kırbağ tutuklanmasından sonra bir gazeteciyle yaptığı mülakatta, kandırdığı kadınların sayısını unuttuğunu belirtecek, gazetecinin "bu işte ihtisasın olduğu muhakkak..." tespitine ise şu cevabı verecekti: "Ne diyorsun be birader. Hani, Allah rahmet eylesin, Eyüplü Halid'in adı çıkmıştı ya... Rahmetli sıkıya geldiği zaman gelip bana akıl danışır meseleyi bütün etrafiyle anlatır: Ne yapayım be Hafız ? derdi. Eh, ben de, min gayri haddin, aklımın erdiği, dilimin döndüğü kadar bir şeyler söyledim. Rahmetli, benim söylediklerimi yaptığı zaman en büyük vurgunları vurmuştur. Pek kırk yılda bir de Mahmut Saim'e danışırdı. Onun da tek tük böyle işleri vardı."⁸

Eyüplü Halit gibi suçlular Türk toplumsal tarihinin en az incelenmiş konularından biri. Bunun iki ana sebebi var: (a) Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivlerinin araştırmacıların istifadesine açılmamış olması; (b) halihazırda yayın hayatına devam eden uzun ömürlü gazeteler dahil hiçbirinin konu, olay başlıkları ve şahıs isimlerine göre hazırlanmış dizinlerinin olmaması.

karakola götürüleceğini söyleyerek otomobile bindirdi. İhlamurda yüklerimi ve paralarımı aldı.

Davacı olan fakat mahkemeye gelmeyen Matmazel Satenik te maznun tarafından saati alınmak suretile dolandırıldığından şikâyet ediyordu. Nusret B Eyüplü Halidi isticvap etti:

- 310 [miladi 1894] tevellütlüyüm. Eyüp Sultanda otururum. Bekârim. Babam Hz. Halit baştürbedarı idi.

- Servetin var mı?

- On bin lira kadar.

Nusret Bey tekrar italede bulunması için müdahale etti. Eyüplü Halit cevap verdi.

- Reis Bey ben meşhur dolandırıcıyım diye hakkımı aramıyacak mıyım?

Dava şahitlerin celbile sabıkasının istilâmı için talik olundu.⁷

Eyüplü Halit'in ne zaman vefat ettiği belli değil. Ancak 1952 yılında, kendisinden "meşhur kadın avcısı Eyüplü Halit'in muavini" sıfatıyla söz edilen Rahmi Kırbağ adında bir başka dolan-

SONUÇ

Eyüplü Halit veya "muavini" Rahmi Kırbağ gibi suçlular Türk toplumsal tarihinin en az incelenmiş konularından biri. Bunun iki ana sebebi var: (a) Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivlerinin Devlet Arşivleri'ne devredilmeyip araştırmacıların istifadesine açılmamış olması; (b) halihazırda yayın hayatına devam eden uzun ömürlü gazeteler başta olmak üzere (örneğin *Hürriyet*, *Milliyet*, *Akşam*, *Cumhuriyet*, *Yeni Asır*) hiçbir gazetenin konu, olay başlıkları ve şahıs isimlerine göre hazırlanmış dizinlerinin olmaması. Bu olumsuz şartlar nedeniyle Türk sosyal tarihinin son derece zengin ve renkli geçmişi karanlıkta kalmaya devam edecektir.

RIFAT N. BALI

BAGIMSIZ ARASTIRMACI

DİPNOTLAR

- 1 "Yeni Sülün Osman'lar Galatasaray'ın Florya Tesislerini Bile Satacaktı", *Radikal*, 13 Kasım 2006.
- 2 Edhem Eldem, *Bankalar Caddesi Osmanlı'dan Günümüze Voyvoda Caddesi*, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, İstanbul, 2000, s. 155-188.
- 3 Ulaş Yıldız, "Nerede o eski 'dayılar'", *Radikal*, 7 Mart 2001.
- 4 Bankalar Caddesi Sergisi vesilesiyle Yaşar

Danacıoğlu ile yapılan görüşme, 14 Eylül 2000. Görüşen ve bandı çözen kişi Jaklin Çelik. Kaynak: Esra Danacıoğlu arşivi.

- 5 "Halid'in muhakemesi", *Milliyet*, 10 Şubat 1930.
- 6 "Eyüplü Halit memnun değil", *Milliyet*, 7 Şubat 1930.
- 7 "Halid'in muhakemesi", *Milliyet*, 10 Şubat 1930.
- 8 Hüseyin Şehsuvar, "Kafese koyduğu kadınların sayısını kendi bile unutmuş...", *Hizmet*, 29 Mayıs 1952.